

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 1012/1- VIII/5 01.07.2010. године	
---	--

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој VI редовној седници, 01.07.2010. године – на основу чл. 221. став 1. алинеја 14. и члана 266. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: **ВИНКОВАЧКА КУЛТУРА У СРБИЈИ**, докторанда мр Јована Коледине.

За ментора је одређен доц. др Милош Јевтић.

<u>Доставити:</u> 1х Универзитету у Београду 1х Стручном сараднику за докторске дисертације 1х Шефу Одсека за правне послове 1х Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Весна Димитријевић
---	---

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
04/1-2 бр. 6/1749	Веће научних области друштвено-хуманистичких наука
15.07.2010. (број захтева)	(Назив већа научних области коме се захтев упућује)
(датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Винковачка култура у Србији

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА археологија
ОБЛАСТ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Јован (Новак) Коледин

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо Филозофски фак. у Загребу
образовање:

Година 1990. дипломирања:

Назив магистарске тезе
кандидата:

Насеље раног бронзаног доба на Петроварадинској тврђави

Назив факултета на коме је мастер рад одбрањен: Филозофски

Година одбране магистарске тезе: 2008.

Обавештавамо вас да Наставно-научно веће је

на седници 1.07.2010. одржаној

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА <u>Проф. др Весна Димитријевић</u>
--	---

Прилог:

- Предлог теме докторске дисертације са образложењем
- Акт надлежног тела факултета о подобности теме за израду докторске дисертације

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ОДЕЉЕЊЕ ЗА АРХЕОЛОГИЈУ

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ВИНКОВАЧКА КУЛТУРА У СРБИЈИ

Предмет истраживања

Рад има за циљ да објасни настанак једне специфичне културне групе раног бронзаног доба. Она је издвојена током 60-тих година прошлог века као винковачка култура. Настала на наслеђу вучедолске културе, винковачка култура је лако издвојена, на основу карактеристичног керамичког стила. Потпуни недостатак украшавања посуђа је већ самим тим винковачку културу учинио самосталном културом, у односу на богатство украса класичне вучедолске културе. Приказаће се њен унутрашњи развој и однос са околним културним групама.

Срем - територија омеђена Дунавом, Савом и Вуком, средишња је територија вучедолске културе. Крајем њене каснокласичне фазе долази до територијалне експанзије, и расељавања из овог простора. Доласком свежег миграционог таласа са југа, развија се винковачка култура, на централној вучедолској територији.

Јужна и западна Србија - Долазак нових етничких и културних елемената са југоистока. Њихов одраз на материјалну и духовну културу аутохтоног енеолитског становништва. Гробови под хумкама (Прибој, Негришори...) које је Иштван Бона (I, Bóna) издвојио као јужну, Шомођвар (Somogyvár) Б групу.

Источна Србија - Познате су само некрополе, са биритуалним сахрањивањем. Археолошки налази су издвојени као Тип Белотић-Бела Црква (Гарашанин Д. – Гарашанин М.) Прва фаза ове групе је део првобитно дефинисане групе Б културе Шомођвар. Током времена видљив је процес асимилације од стране бубањско-хумске групе. Формира се тзв. протоватинска култура, која задржава исте некрополе, уз престанак скелетног уповавања.

Бачка - Везе винковачке културе са бачком (Мако) групом раног бронзаног доба. Ради се о једној заједници без сталних насеља. На основу типологије керамике, није могуће јасно разликовати развојне фазе унутар ових регионалних група. Мако претставља једну заједницу наизглед без директног додира са винковачком културом. У Бачкој се јављају такође зделе украшене изнутра, за које претпостављамо да повезују све тзв. „поствучедолске групе”. Ово је тим значајније, јер у Бачкој није присутна класична вучедолска култура, и нема импорта звонастих пехара. Мишљења смо да се у случају поствучедолских група ради о једном широком савезу, са свешћу о заједничком пореклу (заједничким претку). Ово би

претстављало реалнију основу за издвајање једне културе, него што је процес израде керамике у једном одређеном времену.

Циљ истраживања

Дисертација Винковачка култура у Србији има за циљ, да прикаже настанак, карактеристике, развојне фазе и завршетак једне посебне појаве раног бронзаног доба Карпатске котлине, и западног Балкана. Како је ова култура издвојена и дефинисана још 60тих година XX века, мишљења смо, да је време да се саберу досадашњи резултати истраживања.

Прецизно типолошко, географско и временско диференцирање археолошког материјала раног бронзаног доба са територије Србије

Доста униформна керамографија на територији поствучедолског комплекса раног бронзаног доба, узроковала је издвајање бројних регионалних група. Све оне су издвајане на основу типолошке анализе керамике на једној територији. Новија археолошка истраживања, на Петроварадинској тврђави, открила су стамбени хоризонт раног бронзаног доба, у коме се јавља керамика културе звонастих пехара и винковачка керамика. Уз бројне кости коња, оваква мешавина керамичких типова је нешто сасвим ново на територији винковачке културе. Објављивањем овог материјала, поставићемо нову слику о настанку касне фазе винковачке културе. Будућа истраживања ће показати колико је овакав спој култура карактеристичан за винковачку културу у целини, и где је граница простирања културе звонастих пехара ка југоистоку.

Издавање материјала по затвореним археолошким целинама, као основа за даља испитивања;

Утврђивање релативно-хронолошких веза са околним културним групама раног бронзаног доба.

Решавање проблема настанка, развоја и завршетка винковачке културе, кроз типолошко-хронолошку анализу материјалних остатака са налазишта. Подела на источносремску и западносремско-славонску варијанту винковачке културе.

Хронолошки оквир

Студија ће обухватити период раног бронзаног доба западног Балкана и Карпатске котлине, у време од 2500 до 1800 година пре наше ере. Овај период обележава долазак нових етнокултурних заједница са југоистока и истока током половине трећег миленијума п.н.е. Развој раног бронзаног доба траје до краја трећег миленијума. Завршетак раног бронзаног доба на тлу Србије, почетком другог миленијума означава појава нових култура - ватинске, моришке, касне нађревске и млађе фазе Белотић-Бела Црква и Бубањ III културе. Оне нису део поствучедолског културног комплекса, и њих овде не убрајамо у културе раног бронзаног доба.

Основне хипотезе

Винковачка култура настаје на основама каснокласичне вучедолске културе.

У њеној генези учествује једна „балканска компонента”, која је видљива у раном бронзаном добу Тесалије (Argissa-Magula) и грчком делу Македоније (Kritsaná, Molinóbrugo). Ова јужнобалканска компонента, уз утицај из области културе звонастих пехара, је одлучујући фактор развоје винковачке културе из касновучедолског супстрата.

На основу материјала касне фазе винковачке културе може се извршити регионална подела на источносремску варијанту (Петроварадин) и западносремско-славонску варијанту (Винковци)

Источносремска варијанта је настала под директним упливом чепелске (Budapest-Csepel) групе културе звонастих пехара.

На крају развоја винковачке културе долази до мешања културних група, односно стварања једне још увек недефинисане културне групације. Она је видљива у садржају прилога у гробовима са Голокута код Визића и Шљункаре у Земуну.

Између класичне винковачке и ватинске културе нема додира.

Метод истраживања

Винковачка култура је издвојена стратиграфски и типолошки, на основу истраживања која су или била заштитна, или су прекинута у почетној фази испитивања. Ни једно насеље није истражено у потпуности, или бар већим делом, исто тако није истражена ни једна некропола. Непознавање стамбених целина, као ни структуре насеља, онемогућавају сложенији методолошки приступ грађи. Сакупљени археолошки материјал се састоји углавном од керамике, коштаних и камених алатки. Пратећа документација је често непотпуна, и сумарна. Овакве околности условљавају један доста ограничен методолошки приступ. Анализе коштаног материјала са Петроварадинске тврђаве су једини резултат мултидисциплинарности.

Анализираће се до сада прикупљена археолошка грађа на териториј Србије. Типолошка анализа материјала биће приказана у склопу грађе са локалитета винковачке културе са територије Хрватске, и шомођварске (Somogyvár) културе из Мађарске. Резултати новијих истраживања у Срему (Петроварадин), показују шири утицај на развијену фазу винковачке културе, што захтева једну нову дефиницију саме винковачке културе. Она је самосвојне културна појава поствучедолског комплекса, али једним својим делом и сегмент културе звонастих пехара. Винковачка култура ће бити приказана кроз хронолошки дат развој досадашњих истраживања. Објављени археолошки радови ће бити узети као полазна тачка у типолошком издвајању археолошког материјала раног бронзаног доба. Узеће се у обзир и необјављени материјал из археолошких збирки у Срему:

Галерија Сава Шумановић у Шиду – *Градина на Босуту*

Музеј Срема у Сремској Митровици – *Врдник-Пећине, Кузмин-Брегови/Атовац*

Градски Музеј у Руми

Музеј Војводине Нови Сад - *Белегиш*

Колико то буде могуће, у сарадњи са колегама из Хрватске, користиће се и необјављена грађа из збирки у Илоку и Винковцима.

Насеобински елементи и структура самих насеља само оквирно познати. Гробни ритуал и духовна култура ће бити анализирани у контексту континуираног развоја вучедолског културног комплекса, и доласка нових културних струјања.

Структура рада

1. Увод:

Географске, топографске и културноисторијске карактеристике Србије и југа Карпатске котлине крајем енеолита.

Вучедолски културни комплекс, његова анализа и значај за настанак култура раног бронзаног доба на ширем простору. Процес распада класичне вучедолске културе, територијална и популациона експанзија крајем ове фазе.

2. Винковачка култура- историјат истраживања

Преглед историјата археолошких радова на територији Србије, Мађарске и Хрватске. Издавање Шомођвар (I. Bóna) и винковачке културе (С.Димитријевић, Н. Тасић). Представићемо различита мишљења и ауторе који су се бавили овом проблематиком. Приказаћемо резултате новијих проучавања раног бронзаног доба у Карпатској котлини и њихов значај за познавање винковачке културе. Анализираћемо територију тзв. поствучедолског културног комплекса, насталог процесом миграција и локалним развојем појединих група вучедолске културе.

3. Насеобински елементи:

На основу досадашњих резултата представићемо врсте насеља, типове стамбених објеката, типове помоћних објеката (отпадних и јама–трапова). Користићемо теренску документацију (цртеже, фотографије и дневнике), и сав сачувани покретни материјал из ових објеката. Насеља су констатована у Петроварадину (Тврђава), Вашици (Градина на Босуту), Визићу (Голокут), Врднику (Пећине), Кузмину (Брегови/Атовац), Винковцима (Тржница/Хотел).

4. Гробни ритуал:

Анализа ритуала и гробних прилога као социјалног и културноисторијског чиниоца винковачке културе унутар једног ширег контекста гробног ритуала. Појава биритуалности, је показатељ комплексности вучедолског друштва. Различити

гробни ритуал, уз употребу истих керамичких типова као прилога, показује један процес трансформације који је захватио територију Балкана и Карпатске котлине.

5. Типологија археолошког материјала винковачке културе:

Типолошки преглед керамичке производње винковачке културе и њен однос са сродним културним групама у Карпатској котлини, и западном Балкану.

Веза винковачке и вучедолске културе: Повезаност унутар једног културног комплекса – на основу анализе одређеног типа керамике, која се до сада сврставала у култне посуде, а која представља вучедолску духовну традицију у склопу винковачке културе.

6. Социјално антрополошка слика културе:

На основу радова о вучедолској класичној култури, традицији и симболици као носиоцу колективног памћења, покушаћемо дати једну другачију слику поствучедолских културних група.

6.1 Зделе украшене изнутра:

Показатељ су јединствености вучедолске културе и тзв. Поствучедолског културног комплекса раног бронзаног доба. Ова подељеност култура решавамо применом постпроцесне методологије – у овом случају спојем науке о знаку и симболу, и социјалне антропологије. Показаћемо да се ова врста керамике преноси током развоја вучедолског културног комплекса неизмењена, јер управо она симболизује јединство, континуитет културе. У културним радњама она је носилац свести о духовном јединству. Зато је задржала вучедолски стил украшавања, и није се смела променити, као сав остали керамички материјал, који је услед ове промене издвојен из вучедолске културе као винковачка култура раног бронзаног доба.

7. Хоризонт остава:

Две оставе златног накита, из два насеља винковачке културе (Вашица-Градина на Босуту, Оролик-Градина), и један налаз из уништене хумке (Стари Јанковци) до

сада нису нису вредновани као почетна фаза једног феномена – (појаве остава) - карактеристичног за бронзано доба.

Анализа остава златних предмета као једног социолошког феномена. Мишљења смо да се ради о намерном уништавању богатства као вида друштвеног престижа, или остатку жртвовања боговима, а не скривницама у случају опасности.

8. Култура звонастих пехара:

Наша земља спада у источну зону распрострања културе звонастих пехара средње Европе. Анализираћемо чепелску групу културе звонастих пехара, и њен утицај на развој винковачке културе у источном Срему.

9. Јигодин култура:

Култура врпчасте керамике источне Трансилваније, и њен утицај на развој раног бронзаног доба Србије. Налаз из Остриковца код Јагодине, видимо као резултат преузимања облика звонастих пехара и украса изведених у маниру култура врпчасте керамике. Једина култура са оваквим карактеристикама је Јигодин култура, тако да њој приписујемо овакав утицај.

10. Петроварадински тип културе звонастих пехара:

Анализа утицаја културе звонастих пехара из околине Будимпеште на аутохтону базу већ формиране винковачке културе. Резултати овакве интеракције су евидентни на археолошком материјалу са насеља на Петроварадинској тврђави. Степен преобликовања винковачког супстрата је толики, да се може издвојити регионални тип културе звонастих пехара. На основу овакве методологије су издвојене групе културе звонастих пехара, које прате ток Дунава, од Регенсбурга, преко Беча, до Будимпеште.

Која је сврха овог процеса запоседања важних пунктова дуж Дунава? Емпоријуми или контрола тока Дунава? Који је разлог ширења звонастих пехара преко целе западне и средње Европе, и шта су у ствари Звонасти пехари?

На Петроварадинској тврђави откривен је велик број костију коња у затвореним целинама – јамама, које несумњиво припадају насељу раног бронзаног доба. Ради се о источноевропској раси коња високог гребена. Анализа коштаних остатака је поверена биологу Светлани Блажић из Музеја Војводине. Њен ауторски прилог ће бити у саставу рада.

11. Хронологија:

Релативна и апсолутна хронологија раног бронзаног доба у Србији и Карпатској котлини. Релативна хронологија је израђена на основу радова Николе Тасића, Стојана Димитријевића, као и новијих истраживања. Апсолутна хронологија је заснована на резултатима добијеним датирањем радиоактивним угљеником (C^{14}). Датирање култура раног бронзаног доба је знатно померено у прошлост, у односу на традиционалну датацију (Reinecke Bг. А1, са почетком око 1800. година п.н.е.). Оквирно, трајање винковачке културе је потврђено у периоду од 2500 до 2300 године п.н.е.

Закључак:

На основу свих наведених података, биће дата слика винковачке културе као једне од поствучедолских манифестација на тлу Србије. Присуство носилаца културе звонастих пехара, указује на сложеност етничког и социјалног састава. Зделе типа Сотин показују дубоку укореењеност симболике ових здела у касноенеолитску вучедолску културу. Истоветност ритуала, као преносиоца колективног сећања, чини основу сваке праисторијске културе. Винковачка (и остале поствучедолске културе) имају идентичне украшене купе на нози и зделе - идентичан ритуал, и чине једну културу. Касни енеолит и време раног бронзаног доба су повезани културним јединством унутар поствучедолског културног комплекса.

Решење проблема завршетка и нестанка винковачке културе, биће понуђено кроз издвајање једне прелазне фазе. Она би повезивала касну винковачку културу, протоватинску, и најраније појаве везане за присуство носилаца панонске инкрустоване керамике. На садашњем степену истражености, ову фазу пратимо

само у појединачним гробовима – Визић-Голокут, Земун-Шљукара, Белегиш-Градац.

Табле:

Биће представљен материјал са налазишта винковачке културе из Србије. Материјал културе звонстих пехара из Петроварадина и чепелске групе, као и гробови прелазне фазе винковачке културе. Необјављен, изворни материјал ће бити нацртан, а референтни материјал из литературе скениран.

Прилози:

Карта распрострањености винковачке културе

Карта распрострањености источне групе културе звонстих пехара и врпчасте керамике.

ЛИТЕРАТУРА

ABELES M 2001 Antropologija države, Biblioteka XX vek, Beograd 2001.

АНЂЕЛИЋ Д. 1995 Трагови насеља бронзаног и старијег гвозденог доба. in : З. Вапа (ed.) Археолошка истраживања дуж аутопута кроз Срем. Покрајински завод за заштиту споменика културе. Нови Сад 1995. 73 – 89.

BĂJENARU R. 1998 Discuții privind cronologia absolută a culturii Glina. SCIVA 49 - 1. 1998. 3 – 22.

BALEN J. – MIHELIĆ S. 2003 Par srebrnih sjekira iz Starih Jankovaca. OA 27. 2003. 85 – 96.

BÁNDI G. 1967 Remarks on the History of Research in the „Vučedol Problem”. Alba Regia VIII-IX.1967, 23 - 33.

BÁNDI G. 1980 A Dunántúl kora bronzkori civilizációjának kialakulásáról. Savaria 9 – 10 (1975 – 1976), Szombathely. 1980. 81 – 92.

BÁNDI G. 1977(1981) Über die Entstehung der frühbronzezeitlichen Zivilisation von Transdanubien. In: (N. Kalicz-R. Kalicz-Schreiber Hrsg.) Die Frühbronzezeit im

Karpatenbecken und in den Nachbargebieten. Internationales Symposium Budapest - Velem 1977, Budapest 1981. 21 - 27.

BANDI G. 1984 Somogyvár Gruppe. In: N. Tasić (Hrsg.): Kulturen der Frühbronzezeit des Karpatenbeckens und Nordbalkans. 1984. 125 - 128.

БАТАЈ Ж. 1995 Проклети део. ИП Светови, Нови Сад 1995.

BATOROVIĆ M. 1981 Novi arheološki nalaz u Iloku. GSM 42, 1981. 19 – 21.

BENDE L. – LŐRINCZY G. 2003 Kora bronzkori temető és település a Kiskundoroszmai Hosszúhát-halom. In : SZALONTAI CS. (Ed.) Úton Útfélen. Múzeumi kutatások az M5 autópálya nyomvonalán. Szeged 2003. 47 – 53.

BERCIU D. – ROMAN P. 1984 Mormintele tumulare de la Verbița (jud. Dolj). THRACO-DACICA V, 1-2, 1984. 15 - 21.

BECKER B. – KRAUSE R. – KROMER B. 1989 Zur absoluten Chronologie der Frühen bronzezeit. Germania 67-2, 1989. 421 – 442.

BONA I. 1961-1962 (1963) The cemeteries of the Nagyrev culture. Alba Regia 2-3 (1961-62), 1963. 11 - 23.

BONA I. 1965 The Peoples of Southern Origin of the Early Bronze Age in Hungary I - II. Alba Regia 4-5, 1965. 17 - 63.

BONA I. 1992 Bronzezeitliche Tell-Kulturen in Ungarn. In: W. Meier-Arendt (hrsg.): Bronzezeit in Ungarn. Forschungen in Tell-Siedlungen an Donau und Theiss. Frankfurt am main 1992. 9 – 42.

BONDÁR M. 1995 Early Bronze Age settlement patterns in South-West Transdanubia. Antaeus 22. 1995. 197 - 269.

BRADLEY R. 1982 The destruction of wealth in later prehistory. Man 17-1. 1982. 108 – 122.

CHOYKE A. M. – BARTOSIEWICZ L. 2005 Skating with Horse : continuity and parallelism in prehistoric Hungary. RP vol. spec. 10. Genève 2005. 317 - 326.

CIUGUDEAN H. 1992 Chronological and cultural relations between Transylvania and the Balkan area in the IIIrd millenium BC. *Bibliotheca Thracologica* II. 1992. 94.

CSÁNYI M. 1996 Újabb adatok a keleti-magyarországi kora bronzkorunkhoz. *Tisicum* IX. 1996. 45 – 75.

CZEBRESZUK J.(ed.) 2004 *Similar but Different - Bell Beakers in Europe*. Adam Mickiewicz University. Poznan 2004.

DANI J. 1999 A korabronzkori Nyírség-kultúra települései Polgár határában. *DDMÉ* 1997-1998 (1999). 49 - 128.

DANI J. – NEPPER I. M 2006 Sárrétudvari-Örhalom Tumulus grave from the beginning of the EBA in Eastern Hungary. *Comm.Arch. Hung.* 2006. 29 – 60.

DIMITRIJEVIĆ S. 1956 Prilog daljem upoznavanju Vučedolske kulture. *OA I.* 1956. 5 – 57.

DIMITRIJEVIĆ S. 1966 Arheološka iskopavanja na području Vinkovačkog muzeja. *Rezultati 1957-1965. AMC I*, 1966.

DIMITRIJEVIĆ S. 1980 Zur Frage der Retz-Gajary-Kultur in Nordjugoslawien und ihrer Stellung im pannonischen Raum. *BRGK* 61.1980, 15 - 91.

DIMITRIJEVIĆ S. 1982 Chronologische Fragen des pannonischen Äneolithikums. *Germania* 60-2, 1982, 425 - 458.

DIMITRIJEVIĆ S. 1982a Die frühe Vinkovci-kultur und ihre Beziehungen zum Vučedoler Substrat. *OA* 7. 1982. 7 - 36.

DIMITRIJEVIĆ S. 1988 Vučedolski kulturni kompleks In : Durman A.(Ed.) *Vučedol – treće tisućljeće p. n. e.* Zagreb 1988. 21 – 23.

ДМИТРОВИЋ К. 2002 Резултати археолошких истраживања праисторијске некрополе под хумкама на локалитету Руја у Дучаловићима. *Зборник РНМ XXXII*, 2002, 5 – 22.

ДМИТРОВИЋ К. 2003 Хумка из раног бронзаног доба на локалитету Рајића брдо код Гуче. *Зборник РНМ XXXIII*, 2003, 5 – 9.

ДМИТРОВИЋ К. 2005 Резултати истраживања хумке на локалитету Сува чесма у Лучанима. Зборник РНМ XXXV, 2005, 35 – 42.

DURMAN A. 1982 Novi elementi u stratigrafiji lokaliteta Vučedol. GSM 46. 2 – 6.

DURMAN A. 1982a Prilog stratificiranju Kevderc-Hrnjevac tipa Retz-Gajarske kulture. OA 7. 37 - 43.

DURMAN A. (Ed.) 1988 Vučedol – treće tisućljeće p. n. e. Zagreb 1988.

DURMAN A. 2001 Celestial symbolism in the Vučedol culture. DP XXVIII, 2002. 215 – 226.

DVOŘÁK P. – ŠEBELA L. 1990 (1992) Beziehungen zwischen Schnurkeramik und Glockenbecherkultur in Mähren. In: (M. Buchvaldek-Ch. Strahm red.) Internationales Symposium: Die kontinentaleuropäischen Gruppen der Kultur mit Schnurkeramik, Praha-Štířín 1990. Praehistorica XIX. Praha 1992. 99 – 107.

DVOŘÁK P. 1993 Lid sa zvoncovitými poháry. In: (V. Podborský et coll.) Pravěké dějiny Moravy, Vlastivěda Moravská země a lid sv. 3, Brno 1993. 218 – 230.

DVOŘÁK P. - PEŠKA J. 1993. Příspěvek k poznání kultury se zvoncovitými poháry na Moravě. AMM LXXVIII 1/2. Brno. 29 - 50.

ĐOKIĆ R. 2003 Znak i simbol. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 2003.

ECSEDY I. 1978 (1979) Die Siedlung der Somogyvár-Vinkovci Kultur bei Szava und einige Fragen der Frühbronzezeit in Südbannonien. JPMÉ XXIII, 1979. 97 – 136.

ECSEDY I. 1979 (1980) Bronzkori leletek Lánycsókról. JPMÉ XXIV, 1980. 95 - 100.

ECSEDY I 1982 (1983) Ásatások Zók-Várhegyen (1977-1982). JPMÉ XXVII, 1983. 59 - 91.

ECSEDY I. 1984 (1985) Őskori leletek Dunaszekcső-Varhegyről. JPMÉ XXIX, 1984 (1985). 89 – 125.

ECSEDY I. 1988 Szigetcsép – Tangazdaság II. Com. Arch. Hung. 1988.

ELIJADE M 2004 Sveto i profano. Alinari Beograd. 2004.

EMÖDI I. 1987-1988 Ceramica ornamentata cu şnur din peşterile Igrița și Izbîndiș (jud. Bihor). AMN XXIV-XXV, 1987-1988. 485 – 505.

- ENDRŐDI A. 1992 A korabronzkori Harangedény kultúra telepe és temetője Szigetszentmiklós hátarába. BTM Műhely 5, 1992, 83 - 200.
- ENDRŐDI A. 2003 The Late Phase of the Bell Beaker – Csepel Group in Hungary, in : Czebrenszuk J. / Szmyt M. (eds.) The Northeast Frontier of Bell Beakers, BAR IS 1155, Oxford 2003, 265 – 276.
- ENDRŐDI A.-PÁSZTOR E. 2006 Symbolism and traditions in the society of the Bell beaker – Csepel group. AÉ 131. 2006, 7 – 25.
- FALKENSTEIN F. 1998 Feudvar II. Die Siedlungsgeschichte des Titeler Plateaus. PAS Band 14. 1998.
- ГАРАШАНИН Д. 1954 Прилог познавању бронзаног доба Србије и Војводине. РВМ 3.1954, 67 - 73.
- GARAŠANIN D. 1967 Miscelanea Illyrica III. ЗНМ V.1967, 41 - 50.
- ГАРАШАНИН Д. 1979 Тумули на подручју Рађевине. In: Гарашанин М.(ур.) Сахрањивање код Илира. Златибор, 10-12. маја 1976. САНУ Београд 1979. 49 – 60.
- GARAŠANIN D 1985 (1987) Die Herkunft der westserbischen Hügelräber. In: Srejić D. – Tasić N.(Hrsg.). Hügelbestattung in der Karpaten-Donau-Balkan zone während der Äneolitischen Periode. Internationales Symposium Donji Milanovac 1985. beograd 1987. 51 – 55.
- GARAŠANIN D. 1997 Belotić-Bela Crkva und Makó (Kosihy-Čaka). Лазић М.(ed.) Уздарје Драгославу Срејовићу, 1997, 247 - 250.
- GARAŠANIN M. – GARAŠANIN D. 1958 O problemu ranog bronzanog doba u Zapadnoj Srbiji i Bosni. GZMS sv. XIII Arheologija, 1958, 5 – 19.
- ГАРАШАНИН М. – ГАРАШАНИН Д. 1962 Ископавања тумула у комплексу Белотић-бела Црква 1959 и 1960. ЗРНМ III, 1962.47 - 68.
- ГАРАШАНИН М 1973 Праисторија на тлу СР Србије. Београд 1973.
- GARAŠANIN M. 1983 Grupa Belotić-Bela Crkva, in: PJZ IV, Sarajevo 1983, 705 -718.
- ГАРАШАНИН М. – СТОЈИЋ М. 1986 Ђула у Остриковцу – градинско насеље из металног доба. Гласник САД 3, 1986, 192 – 194.
- ГАРАШАНИН М.- ТАСИЋ Н(ур.). 1994 Праисторијске оставе у Србији и Војводини II. Археолошка грађа Србије - Fontes II. Београд 1994.

- GOGÂLTAN F. 1995 Die Frühe Bronzezeit im Südwesten Rumäniens. Stand der Forschung. THRACO-DACICA, XVI, 1-2, 1995, 55 – 79.
- GOVEDARICA B. 1989 O kulturnom i hronološkom položaju nalaza ljubljanske kulture na jadranskom području. AV 39-40.1989, 401 - 411.
- GOVEDARICA B. 1989a Rano bronzano doba na području istočnog Jadrana, ANUBIH, knjiga LXVII, CBI, knjiga 7. 1989.
- GRČKI-STANIMIROV S. 1995 Pančevo-„Donja Varoš” - horizont der erster siedlungen der frühen bronzezeit im südlichen Banat. Int. Symp.Vršac 1995.1995, 69 - 76.
- HÄNSEL A.-B. 1997 Gaben an die Götter. Schätze der Bronzezeit Europas. Berlin 1997.
- HAREJ Z. 1978 Kolišče v Partih pri Igu na Ljubljanskem barju. Poročilo VI, 1978, 61 – 94.
- HAREJ Z. 1981-1982 Kolišče v Partih pri Igu na Ljubljanskem barju – Raziskovanja 1978. in 1979. leta. Poročilo IX-X, 1981-1982, 31 – 100.
- HAREJ Z. 1986 Kultura kolišč na Ljubljanskem barju. Ljubljana 1986.
- ХАРИС М. 1995 Краве, свиње, ратови и вештице. ИП Светови Нови Сад 1995.
- HARRISON R. J. 1980 The Beaker Folk. London 1980.
- HAVEL J. – KOVÁŘÍK J. 1990 (1992) Die schnurkeramischen Gräberfelder in Praha – Jinonice. In: (M. Buchvaldek-Ch. Strahm red.) Internationales Symposium: Die kontinentaleuropäischen Gruppen der Kultur mit Schnurkeramik, Praha- Štířín 1990. Praehistorica XIX. Praha 1992. 95 – 98.
- HEURTLEY W. A. 1939 Prehistoric Macedonia. Cambridge 1939.
- HIRSCHLER I. 2009 Vinkovačka kultura. In: Čataj L. (ur.) Josipovac Punitovački-Veliko polje I. Hrvatski restauratorski zavod. Zagreb 2009.
- HORVÁTH F. 1980/81 (1984) Ada-type artifacts of the Early Bronze Age in the southern Alföld. MFME 1980/81 (1984). 7 - 30.
- JAKOVLJEVIĆ G. 2004 Antropomorfna figura iz naselja Vinkovačke kulture u Orovačkim vinogradima kraj Bjelovara u svjetlu sagledavanja problematike animizma s prijelaza neolitika u rano brončano doba. In : V. Girardi – Jurkić (Ed.) Int. Arch. Symposium Cults and Beliefs through Historical Periods – Summaries of reports, Materijali 16, Pula 2004, 21.

- JEFTIĆ M. 1999 Early Bronze Age Hillforts in the Novi Pazar Area. Int. Symp. Struga 1997.1999,73 - 84.
- KALAFATIĆ H. 2006 Paljevinski grob vinkovačke kulture s lokaliteta vinkovci – Duga ulica 40. PiaZ 23, 2006, 17 – 28.
- KALAFATIĆ H. – HRŠAK T. 2007 Žarni grob ranog brončanog doba s lokaliteta Selci-Đakovački-Kaznica: zvonasti pehari na jugu Karpatske kotline? PiaZ 24, 2007, 41 – 47.
- KALICZ N. 1955 Beiträge zur Verbreitung der glockenbecherkultur in der umgebung von Budapest (Zusammenfassung). Folia Arch.VII.1955, 230 - 232.
- KALICZ N. 1958 Die frühbronzezeitlichen brandbestatungen in der umgebung der gemeinde Alsónémedi. AAASH IX, 1-4.1958.195 - 209.
- KALICZ N. 1984 Die Makó-kultur. In: N. Tasić (Hrsg.): Kulturen der Frühbronzezeit des Karpatenbeckens und Nordbalkans. 1984. 93 - 103.
- KALICZ N. 1984a Die Nyírség-Kultur. In: N. Tasić (Hrsg.): Kulturen der Frühbronzezeit des Karpatenbeckens und Nordbalkans. 1984. 109 – 119.
- KALICZ N. 1984b Die Hatvan-Kultur. In: N. Tasić (Hrsg.): Kulturen der Frühbronzezeit des Karpatenbeckens und Nordbalkans. 1984. 191 - 206.
- KALICZ N. 1998 Zwei Siedlungen der frühbronzezeitlichen Makó-Kultur im Komitat Heves (Zusammenfassung). Agria XXXIV.1998, 5 - 32.
- KALICZ-SCHREIBER R. 1975 Die Bedeutung von Budapest in der Chronologie der mitteleuropäischen Frühbronzezeit. AAC XV.1975, 163 - 172.
- KALICZ-SCHREIBER R. (1974) 1976 Transdanubien und die slawonische Vinkovci-gruppe. In: Simpozijum o poznom eneolitu i ranom bronzanom dobu u Podunavlju. Novi Sad 1974. Istraživanja 5. 1976. 73 - 75.
- KALICZ-SCHREIBER R. 1981 Opfergruben aus der Frühbronzezeit in der Umgebung von Budapest. Sl. Arch. XXIX-1, 1981, 75 – 85.
- KALICZ-SCHREIBER R. 1991 A Somogyvár-Vinkovci kultúra dél-északi irányú közvetítő szerepe a korabronzokorban. BpR XXVIII,1991. 9 - 22.
- KALICZ-SCHREIBER R. 1997 Kora bronzkori temetkezések a Csepel-sziget keleti partján. BpR XXXI.1997.177 - 197.

KALICS-SCHREIBER R.- KALICS N. 1998 (1999) Die Somogyvár-Vinkovci-kultur und die Glockenbecher in der frühbronzezeit von Budapest (Zusammenfassung). Savaria 24/3, 1998 (1999). 83 - 114.

KALICS-SCHREIBER R.- KALICS N. 1998(2001) Were the Bell Beakers as Social Indicators of the Early bronze Age in Budapest? Proceedings of the International Colloquium Riva del Garda(Trento, Italy) 11-16 May 1998. Trento 2001. 439 – 458.

KACSÓ C. 1997 Contribuții la cunoașterea timpuriu din nord-vestul Transilvaniei. Discoperirile Makó de la Ciumești, Bera și Foieni. AMN 34-I. 1997. 425 – 431.

KLASTR P 2004 Arheologija nasilja. SKC Novi Sad 2004.

KOLEDIN J. 2007 Prilog poznavanju ranog bronzanog doba Bačke. PBM 49, 9 – 35.

KOLEDIN J. 2008 Prilog poznavanju rasprostranjenosti zvonastih pehara. PBM 50, 33 – 59.

KOLEDIN J. 2008 Naselje ranog bronzanog doba na Petrovaradinskoj tvrđavi. Magistarski rad. Biblioteka odeljenja za arheologiju Filozofskog fakulteta. Beograd 2008

KOLEDIN J. 2009 Novi nalazi Mako kulture u Bačkoj. PMB 51, 45 – 64.

KONERTON P. 2002 Kako društva pamte. Samizdat B92, Beograd 2002.

KOÓS J. 1999 Neuere Angaben zur Verbreitung und zur Chronologie der Makó-Kultur in Nordostungarn (Zusammenfassung). Homé XXXVII.1999,103 - 128.

KOZER L. 2007 Funkcije društvenog sukoba. Mediterran Publishing, Novi Sad 2007

KRSTIĆ D. - BANKHOFF A. - VUKMANOVIĆ M. - WINTER F. 1986
Праисторијски локалитет „Новачка Ђуприја”- резултати сондажног истраживања 1977 и 1980.године. ЗНМ XII -1,1986.17 - 61.

KULCSÁR G. 1998(1999) The Early Bronze Age internally decorated bowls from the Transdanubia (Summary). Savaria 24/3, 115 - 133.

KULCSÁR G. – SZABÓ J. J. 2000 A kora bronzkori Makó – Kosihiy – Čaka – kultúra temetkezései Kál – Legelő III. Lelőhelyen (Heves megye). Ő.L. 2000.

KULCSÁR G. 2002 Die Mako-Kosihiy-Čaka Kultur im Spiegel einer Bestattungen. Antaeus 25, 2002. 441 - 475.

LICHARDUS J.-VLADÁR J. 1997 Frühe und mittlere Bronzezeit in der Südwestslowakei. Sl.Arch. XLV-2.1997. 221 - 349.

- MACHNIK J. 1991 The earliest Bronze Age in the Carpathian Basin. Bradford 1991.
- MAJNARIĆ-PANDŽIĆ N. 1974 Der Goldfund aus Orolik bei Vinkovci. AI XV, 1974. 21 - 26.
- MAJNARIĆ-PANDŽIĆ N. (1980-1981) Urnengrab der Vinkovci Kultur aus Drljanovac. AI XX – XXI (1980-1981). 37 - 39.
- MAKAROWCZ P. 2003 Northern and Southern Bell beakers in Poland, in : J. Czebreszuk – M. Szmyt (eds.) The Northeast Frontier of Bell Beakers, BAR Int. Ser. 1155, Oxford 2003, 137–154.
- MARAN J. 1998 Kulturwandel auf dem griechischen Festland und den Kykladen im späten 3. Jahrtausend v. Chr, UPA, Band 53, I-II, 1998
- MARKOVIĆ Z. 1989 Kronologija i geneza ranobrončanodobnih kultura sjeverne Hrvatske. AV 39-40 (1988-1989). 1989. 413-421.
- MARKOVIĆ Z. 2002 Grabovac kod Đakova i početak brončanog doba u sjevernoj Hrvatskoj. PlaZ 19. 2002. 31 – 45.
- MARKOVIĆ Z. 2003 O genezi i počecima licenskokeramičke kulture u sjevernoj Hrvatskoj. OA 27. 2003. 117 – 150.
- MARKOVIĆ Z. 2003a Sjeverna Hrvatska na izmaku eneolitika i početku ranoga brončanog doba. H A 11. 2003 a. 183 – 201.
- МЕДОВИЋ П. 1971 Групни налаз костолачке керамике из Сремских Карловаца. PBM 20. 1971. 269 – 280.
- MEDOVIĆ . P. 1998 Rekognosciranje Titelskog platoa i bliže okoline 1965 i 1969. In: Feudvar I. PAS Band 13. 1998. 41 – 140.
- MILIČEVIĆ M 1988 Religija vučedolske kulture. In: Durman A. (Ed.) Vučedol – treće tisućljeće p. n. e. Zagreb 1988. 30-31.
- MILOJČIĆ V. 1959 Hauptergebnisse der Deutschen Ausgrabungen in Thessalien (1953-1958). JRGZM 6. 1959, 1 – 56.
- MOUCHA V. 1977 (1981) Südöstliche Elemente in der mährischen und böhmischen Gruppe der Glockenbecherkultur. In: (N. Kalicz-R. Kalicz-Schreiber Hrsg.) Die Frühbronzezeit im Karpatenbecken und in den Nachbargebieten. Internationales Symposium Budapest - Velem 1977, Budapest 1981. 115 – 123.
- NÉMETI I. 1979 Morminte de la începutul epocii bronzului descoperite la Pișcolt (jud. Satu Mare). SCIVA 30 – 4. 1979, 527 – 536.

NÉMETI J. – DANI J. 2001 Néhány kora bronzkori sír az Érmelléről (Romania) és a Nyírségből (Magyarország). NJAMÉ XLIII, 2001. 95 - 126.

NEUGEBAUER C.- J. W. 1990 (1992) Quellen zur Chronologie der Späten Schnurkeramik im Unteren Traisental, Niederösterreich. In: (M. Buchvaldek-Ch. Strahm red.) Internationales Symposium: Die kontinentaleuropäischen Gruppen der Kultur mit Schnurkeramik, Praha- Štířín 1990. Praehistorica XIX. Praha 1992.143 – 155.

НИКИТОВИЋ Л. 1994 Праисторијска хумка у селу Турици код Гуче и њен значај у раном бронзаном добу Драгачева. Зборник РНМ XXIV, 1994, 29 – 40.

НИКИТОВИЋ Л. 1996 Праисторијска хумка на Великом пољу у Јанчићима код Чачка. Зборник РНМ XXVI, 1996, 25 – 31.

NIKOLOVA L. – GÖRSDORF 1998 Stratigrafic sequence ¹⁴C-dates from the Dubene-Sarovka tell in the context of the Early Bronze Age Balkans. EA 4.1998, 11 - 18.

NIKOLOVA L. 1999 The Balkans in Later Prehistory. BAR Int. Ser. 791. 1999.

OSBORNE R. 2004 Hoards, votives, offerings: the archaeology of the dedicated objects. World Archaeology Vol. 36(1). 1-10.

ПЕТРОВИЋ Ј. 1991 Налази винковачке културе на Голокуту. РВМ 33. 1991, 7 – 16.

PITIONI R. 1954 Urgeschichte des Österreichischen Raumes, Wien 1954.

ПОПОВИЋ Д.- РАДОЈЧИЋ Н. 1996 Градина на Босуту. Галерија „Сава Шумановић” Шид, 1996.

ПОПОВИЋ Д. 1997 Истраживање локалитета „Пећине” у Врднику. РМВ 39.1997, 7 - 40.

RETKLIF-BRAUN A. R. 1982 Struktura i funkcija u primitivnom društvu. Prosveta, Beograd 1982.

ROMAN P. – PÁL J. – HORVÁTH CS. 1973 Cultura Jigodin. SCIV 24-4, 1973, 559 – 574.

ROMAN P. 1975 Zum Problem des Beginns der Frühbronzezeit in Rumänien. AAC 15. 1975, 145 -158.

ROMAN P. – NÉMETI I. 1986 Descoperiri din perioada timpurie (pre-Otometri) a epocii bronzului în nord-vestul României. SCIVA 37-3, 1986, 198 – 232.

SCHMITD R. R. 1945 Die Burg Vučedol. Zagreb 1945.

- SCHREIBER R. 1972 A korabronzkor kérdései Budapesten. AÉ 99/2 1972. 151 – 166.
- SCHREIBER R. 1984 A korabronzkor időrendi kérdései Budapest környékén és a Tisza vidékén. BpR XXVI.1984, 33 - 48.
- SCHREIBER-KALICZ R. 1984 Komplex der Nagyrév-kultur. In: N. Tasić (Hrsg.): Kulturen der Frühbronzezeit des Karpatenbeckens und Nordbalkans. 1984. 133 – 190.
- SCHUSTER CH 1995 Zu den Fußschalen der Übergangsperiode vom Äneolithikum zur Bronzezeit und Frühbronzezeit aus Rumänien. Thraco-Dacica XVI,1-2 1995. 45 – 53.
- SHENNAN J. S. 1975 Die soziale Bedeutung der Glockenbecher in Mitteleuropa. AAC XV.1975. 173 - 180.
- СТОЈИЋ М. 1986 Праисторијско насеље Вецина мала у мајуру код Светозарева. Старијар XXXVII.1986.145 -152.
- СТОЈИЋ М. 1989 Праисторијско налазиште Ђула у Остриковцу код Светозарева. Balcanica XX. 1989.171 – 189.
- SZABÓ G. 1992 A Dunaföldvár-Kálvária tell-település kora bronzkori rétegsora (Die Schichtenreiche der Tellsiedlungen von Dunaföldvár-Kálvária zur frühen Bronzezeit). WMME XVII,1992, (Resume) 91 - 94.
- SZALONTAI CS. (Ed.) 2003 Úton Útfélen. Múzeumi kutatások az M5 autópálya nyomvonalán. Szeged 2003.
- SZALONTAI CS. – TÓTH K. 2003 Szeged – Kiskundorozsma – Nagyszék I, In : Szalontai CS. (Ed.) Úton Útfélen. Múzeumi kutatások az M5 autópálya nyomvonalán. Szeged 2003. 63 – 67.
- SZALONTAI CS. – TÓTH K. 2003a. Szeged – Kiskundorozsma – Subasa, In : Szalontai CS. (Ed.) Úton Útfélen. Múzeumi kutatások az M5 autópálya nyomvonalán. Szeged 2003. 83 – 96.
- SZATHMÁRI I. 1998 (1999) Adatok a kora bronzkori makói kultúra kérdéséhez. Savaria 24/3 (1998-1999). 141 -152.
- SZÉNÁSZKY J. G. (1987-1988) Frühbronzezeitliche Funde aus dem Komitat Békés. AÉ 114-115/2 (1987-1988). 141 - 155.
- TASIĆ N. 1968 Die Vinkovci-Gruppe-eine neue Kultur der Frühbronzezeit in Syrmien und Slawonien. AI IX 1968. 19 – 30.

TASIĆ N. 1974 Die Kulturen der frühen Bronzezeit im jugoslawischen Donaauraum und ihre Beziehungen zu den Kulturen der mittleren und nördlichen Pannonischen Tiefebene. *Balcanica V.* 1974, 197 - 204.

TASIĆ N. (1974) 1976 Funde der Nagyrév-kultur in Syrmien. In: Simpozijum o poznom eneolitu i ranom bronzanom dobu u Podunavlju. Novi Sad 1974. Istraživanja 5. 1976. 149 - 154.

TASIĆ H. 1983. Југословенско Подунавље од индоевропске сеобе до продора Скита. Нови Сад – Београд 1983.

TASIĆ N. 1984 Die Vinkovci-kultur. in: N. Tasić (Hrsg.): Kulturen der Frühbronzezeit des Karpatenbeckens und Nordbalkans. 1984. 15 - 28.

TASIĆ H. 1987 Стратиграфски и релативнохронолошки односи Гомолаве код Хртковаца и Градине на Босуту. *PBM* 30. 1987, 85 - 92.

TASIĆ N. (1987-1988) Der jugoslawische Donaauraum und das Karpaten-Becken in der Frühbronzezeit, *Balcanica XVIII-XIX.*, (1987-1988), 61-70.

TASIĆ N. 1995 Die Zone südpannoniens und der Donauniederung in der frühen Bronzezeit-Kulturgeschichtliches Aussehen. *Balcanica XXVI.* 1995, 7 - 33.

TASIĆ N. 2003 (2004) Historical picture of development of Bronze Age cultures in Vojvodina. *Старинар LIII-LIV.* 2003 (2004), 23 – 34.

TASIĆ N. 2006 The Bronze Age of the Danube Basin and Central Balkans in the Work of Milutin Garašanin, In: Tasić N. – Grozdanov C. (Eds.) *Homage to Milutin Garašanin*, Belgrade 2006.

TEŽAK – GREGL T. 1985 (1986) Vučedol kod Vukovara. *AP* 1985. Ljubljana 1986. 57 – 59.

TEŽAK – GREGL T. – VOJOVODA P. 1986 (1987) Staro Čiče/Gradišće. *AP* 1986. Ljubljana 1987. 46.

ТОДОРОВИЋ J. 1956 Праисторијска некропола на Роспи Ћуприји код Београда. *ГМБГ III.* 1956. 27 - 60.

TÓTH K. 2001 Kora bronzkori településrészlet Csongrád határában. *MFMÉ StudArch VII.* Szeged 2001. 115-160.

TÓTH K. 2003 A kora bronzkor kutatásának helyzete Magyarországon (Die Lage der Frühbronzezeitforschung in Ungarn). *JAMÉ XLV.* 2003, 65 - 111.

TOČIK A. - PAULIK J. 1960 Vyskum mohyly v Čake v rokoch 1950-51. SL. Arch.VIII-1.1960,

TOČIK A.(Red.) 1970 Die Kosihy-Čaka-Grupe. In: Slovensko v mladšej dobe kamenej. 1970. 281-282.

ТРБУХОВИЋ В. 1956 „Градац“ у Белегишу. РВМ 5.1956, 147-149.

ŠEBELA L. 1993 Lid se šňůrovou keramikou. In: (V. Podbborský et coll.) Pravěké dějiny Moravy, Vlastivěda Moravská země a lid. sv. 3, Brno 1993, 204 – 218.

ŠIMIĆ J. 1986 (1987) Sarvaš/ Gradac. AP 1986. Ljubljana 1987. 64 – 65.

ŠIMIĆ J. 1991 Ranobrončanodobno naselje na lokalitetu „Gradac“ u Sarvašu, s naročitim obzirom na analizu keramičkog materijala. OZ 21, 1991, 5 – 35.

ŠIMIĆ J. 2001 Brončano i starije željezno doba na području grada Osijeka. OZ 24-25, 2001, 23 - 42.

VLADÁR J 1966 Zur Problematik der Kosihy-Čaka Gruppe in der Slowakei. Sl. Arch. XIV-2,1966. 246 - 336.

VRANIĆ S. 1991 A Grave from the Early Bronze Age found at Šljunkara near Zemun. Старинар XLII.1991, 19 – 26.

WINGHART S. 1985/86 (1989) Spätglockenbecherzeitliche Keramikdeponierungen von Allershausen – Unterkienberg. BBB 26/27 1985/86(1989), 81 – 91.

СКРАЋЕНИЦЕ

AAC	Acta Archaeologica Carpathica. Krakow
ÁÉ	Archaeologiai Értesítő. Budapest
Agria	Dobó Istvan Vármúzeum Évkönyve. Eger
AMN	Acta Musei Napocensis
AP	Arheološki pregled. Beograd
AAASH	Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest
AV	Arheološki Vestnik. Ljubljana
BAR Int. Ser.	British Archaeological Reports. Oxford
BBB	Bericht der Bayerischen Bodendenkmalpflege. München
BpR	Budapest Régiségei. Budapest
BTM Műhely	Budapesti Történeti Múzeum. Budapest
DP	Documenta Praehistorica. Ljubljana
EA	Eurasia Antiqua. Berlin
Folia Arch.	Folia Archaeologica. Budapest

ГМГБ	Годишњак Музеја Града Београда. Београд
GSM	Glasnik Slavonskih Muzeja. Osjek
HA	Histria Antiqua. Pula
HOMÉ	Herman Ottó Múzeum Évkönyve. Miskolc
JAMÉ	Jósa András Múzeum Évkönyve. Nyíregyháza
MFME Stud Arch	Móra Ferenc Múzeum Évkönyve Studia Archaeologica. Szeged
NJAMÉ	Nyíregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve. Nyíregyháza
OA	Opvscvla Archaeologica. Zagreb
OZ	Osječki Zbornik. Osijek
ÖL	Ősrégészeti Levelek. Budapest
PAS	Prähistorische Archäologie in Südosteuropa. Kiel
PiaZ	Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu. Zagreb
RP	Revue de Paléobiologie. Genève
PBM	Рад Војвођанских Музеја
САД	Српско археолошко друштво
SCIVA	Studii și cercetări de istorie veche și arheologie. București
Sl.Arch.	Slovenska Archaeologia. Bratislava
UPA	Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie. Berlin
ЗНМ	Зборник Народног Музеја. Београд
WMMÉ	A Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve. Szekszárd

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА АРХЕОЛОГИЈУ

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ СТРУЧНЕ КОМИСИЈЕ О ОДОБРЕЊУ
ТЕМЕ ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСKE ТЕЗЕ

Тема: **ВИНКОВАЧКА КУЛТУРА У СРБИЈИ**

Кандидат: мр Јован Коледин, кустос Музеја Војводине у
Новом Саду

Винковачка култура раног бронзаног доба издвојена је средином 60-тих година прошлог века на простору источне Славоније од стране Стојана Димитријевића, после великих заштитних археолошких радова на локалитету *Тржница* у Винковцима. Осим проф. С. Димитријевића, највише заслуга за дефинисање ове културе припада Николи Тасићу, који је посебно указао на неколико важних насеља ове културне групе у Срему, као што су Градина на Босуту, Градац у Белегишу, Пећине у Врднику и друга. Винковачка група се директно повезује са Шомођвар (*Somogyvár*) групом у западној Мађарској (Трансданубија) и представља део већег комплекса раног бронзаног доба, који је настао на основама касне Вучедол – Зок културе. Мађарски археолози који се баве млађим праисторијским периодима на ширем простору Карпатске котлине (И. Бона и други) издвојили су елементе Шомођвар групе на више пост-вучедолских локалитета у западној Србији (Подриње, Рађевина, Драгачево), означивши их као Шомођвар Б. Елементи Шомођвар – Винковци комплекса раног бронзаног доба забележени су и у сливу Велике Мораве (Ђула у Остриковцу, код Светозарева). И поред чињенице да представља једну од боље истражених култура раног бронзаног доба у Србији, настанак и развој винковчаке групе није до сада јасно дефинисан. Осим неспорне вучедолске основе, остаје најасно шта је иницирало настанак комплекса Шомођвар-Винковци и шта се крије иза претпостављених утицаја с југа, који се енигматично идентификују као „балканска компонента“.

Магистар Јован Коледин је најбоље упознат са материјалом винковачке групе на славонско-сремском подручју, будући да је неколико година радио у Градском музеју у Вуковару, а последњих десет година запослен је као археолог

Музеја Војводине у Новом Саду, у својству вишег кустоса задуженог за богату збирку из бронзаног доба. У току рада на тези кандидат ће на располагању имати богате и само делимично објављене збирке археолошких налаза са најпознатијих винковачких налазишта у Срему, као што су Градина на Босуту, Пећине у Врднику, и друга, уз могућност увида у стање истражености епонимног локалитета у Винковцима и са налазишта у Илоку. У раду ће се користити и најновија заштитна истраживања већег обима на Петроварадинској тврђави, у којим је учествовао и докторант Ј. Коледин, који је посебну пажњу посветио насељу винковачке културе, као и веома драгоценим налазима културе звонастих пехара (Чепел група) са овог налазишта.

Осим детаљне каталожке обраде налаза и налазишта винковачке културне групе у Србији и типологије релевантног археолошког материјала, кандидат ће у раду знатан део простора посветити настанку, границама распрострања и интерној подели Шомођвар – Винковци комплекса. Према досадашњим истраживањима, Шомођвар – Винковци група траје од краја вучедолске културе до појаве културе инкрустоване керамике северне Трансданубије. Осим насеља винковачке групе, са слабије или боље истраженим кућама за становање и осталим пратећим, економским објектима, у тези ће посебно бити разматран начин сахрањивања. Подизање надгробних обележја у виду мањих тумула својствен је ритуал у раном бронзаном добу Трансданубије (Шомођвар група), а елементи ове културе налазе се и у групи тумула из северозападне Србије (група Белотић – Бела Црква).

Имајући у виду напред изнете чињенице, сматрамо да кандидату мр Јовану Коледину треба омогућити рад на докторској тези под предложеним називом ***Винковачка култура у Србији.***

У Београду, 11.06. 2010 г.

Стручна комисија:

Проф др Никола Тасић, академик

Проф. др Александар Палавестра

Др Милош Јевтић, ментор